

DECIZIE

21 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în următoarea componență:

Președinte – Iulia Sîrcu,

judcători – Galina Stratulat, Dumitru Visternicean, Nicolae Craiu, Dumitru Mardari,

examinând recursul declarat de avocatul Odobescu Ghenadie în interesele Societății cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Normexim”, Pșenița Marcel cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a respins apelul depus de Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” și s-a menținut hotărârea din 22 decembrie 2017 a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni,

c o n s t a t ă:

La 11 noiembrie 2015, Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” s-a adresat în instanța de judecată, cu cerere de chemare în judecată împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Normexim” solicitând încasarea sumei de 352 621 lei cu titlu de datorie, 2000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică și 7500 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată sub formă de taxă de stat.

În motivare, a indicat că în perioada 16 septembrie 2014-03 noiembrie 2014 a livrat Societății cu Răspundere Limitată „Normexim” mere și prune proaspete în sumă totală de 352 621 lei. În acest sens fiind eliberate facturi fiscale.

Părțile au stabilit că achitarea urma a fi efectuată în termen de 10 zile de la livrare. După expirarea termenului s-a adresat către pârât cu solicitări verbale și scrise în vederea restituirii datoriei benevol, însă fără rezultat.

Reclamantul a relatat că Societatea cu Răspundere Limitată „Normexim” nu și-a îndeplinit obligațiunile de achitare a costului mărfii.

Prin cererea de concretizare a pretențiilor din 23 august 2017, reclamantul a solicitat încasarea sumei de 352 621 lei cu titlu de datorie, 211 156 lei cu titlu de

dobândă de întârziere, 2000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică și 16 919 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată sub formă de taxă de stat.

Prin încheierea din 19 august 2016, a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni a fost atras în proces în calitatea de copârât, Pșenița Marcel.

Prin hotărârea din 22 decembrie 2017 a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni, cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”, s-a respins ca neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, instanța a constatat că reclamantul pretinde încasarea datoriei în sumă de 352 621 lei, pe baza relațiilor de împrumut cu Societatea cu Răspundere Limitată „Normexim”, iar între părți nu există un raport juridic de împrumut, în sensul dat nefiind prezentate probe corespunzătoare.

Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” pretinde executarea unei obligații pentru care termenul nu este determinat și nici nu rezultă din vreo condiție sau din natura acesteia.

Totodată, instanța a reținut că marfa livrată conform facturilor fiscale a fost preluată de către Pșenița Marcel, în urma înțelegerii avută cu administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”, Vreimea Valeriu, iar Societatea cu Răspundere Limitată „Normexim” a fost doar un intermediar în această tranzacție, în acest sens fiind prezentată recipisa potrivit căruia Pșenița Marcel s-a obligat să achite lui Vreimea Valeriu datoria în mărime de 352 621 lei în perioada aprilie- iulie 2016.

La 16 ianuarie 2018, Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”, a declarat apel împotriva hotărârii din 22 decembrie 2017 a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

Prin decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, s-a respins apelul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” și s-a menținut hotărârea din 22 decembrie 2017 a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni.

La 13 iunie 2018, avocatul Odobescu Ghenadie acționând în interesele Societății cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” a declarat recurs împotriva deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți și a hotărârii din 22 decembrie 2017 a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârilor judecătorești cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivare, a reiterat că respingerea acțiunii pe motiv că între părți nu există nici un raport juridic, iar în acest sens nu au fost prezentate probe corespunzătoare, este neîntemeiată.

Raporturile juridice dintre părți se dovedesc prin eliberarea facturilor fiscale. Ținând cont de prevederile art.575 alin.(1) Cod civil Societatea cu Răspundere Limitată „Normexim” a fost notificată să achite datoria existentă în termen de 10 zile de la notificare, însă fără succes.

Recurentul a relatat că prima instanță a examinat cauza superficial și eronat, iar instanța de apel nu a verificat complex argumentele invocate în apel, dând apreciere doar poziției intimatului.

La examinarea cauzei atât instanța de fond cât și instanța de apel nu a respectat dispozițiile art. 130 din Codul de procedură civilă. Au emis hotărâri cu încălcarea

normelor de drept material și anume nu au fost dovedite cu probe veridice și suficiente circumstanțele importante pentru soluționarea corectă a pricinii.

Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța menționează că dispozitivul deciziei Curții de Apel Bălți a fost pronunțat la 17 mai 2018.

La 19 iunie 2018, Curtea de Apel Bălți a expediat în adresa participanților copia deciziei motivate, fiind recepționată de către recurent la 22 iunie 2018.

Conform art.434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cererea de recurs a fost declarată la 13 iunie 2018, respectiv în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea din 07 noiembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de avocatul Odobescu Ghenadie în interesele Societății cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 441 și art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului, verificând în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Conform art. 444 Cod de procedură civilă, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând argumentele invocate în cererea de recurs pe baza materialelor din dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și urmează a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În condițiile art. 27 alin. (1) din Codul de procedură civilă disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Astfel, Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” la 11 noiembrie 2015 a depus cererea de chemare în judecată prin care a solicitat încasarea din contul Societății cu Răspundere Limitată „Normexim” a sumei de 352 621 lei cu titlu de datorie.

În drept, reclamantul și-a întemeiat acțiunea în baza art.514, 572, 602 alin.(1) și (2), 603 alin.(3) și 620, 666, 668 din Codul civil.

Ulterior prin cererii de concretizare a pretențiilor a solicitat încasarea sumei de 352 621 lei cu titlu de datorie, 211 156 lei cu titlu de dobândă de întârziere și cheltuieli de judecată.

Fiind investită cu judecarea pricinii, prima instanță a respins cererea de chemare în judecată.

Pentru a hotărî astfel, instanța a constatat, că cerința de încasarea a datoriei nu poate fi admisă din motiv că reclamantul în calitate sa de pretins creditor, nu a respectat etapele stabilite de lege, pentru solicitarea executării obligației, ceea ce iar conferi un termen de scadență.

Executarea obligației care o pretinde reclamantul nu are un termen determinat și nici nu rezultă din vreo condiție sau din natura acesteia, nu a fost cerută corespunzător de către creditor și aceasta nu este scadentă, iar debitorul nu este în întârziere, ceea ce face imposibilă încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere, prevăzută de art. 619 din Codul civil.

Judecând apelul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”, Curtea de Apel Bălți prin decizia din 17 mai 2018 a respins apelul și a menținut hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 22 decembrie 2017.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis că între părți nu există nici un raport juridic de împrumut. Nu au fost prezentate probe că între părți a fost încheiat un contract de împrumut a fructelor în care sunt indicate în facturile fiscale și totodată, nu a fost prezentat nici un contract de împrumut pe suma de bani pretinsă cu statut de împrumut, iar facturile fiscale nu constituie un temei ce ar afirma cu certitudine că între părți au avut loc relații de vânzare-cumpărare.

Examinând cauza în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază critic constatările instanței de apel.

Instanța de apel a pronunțat decizia fără a avea în vedere necesitatea lămuririi cauzei sub toate aspectele de fapt și de drept.

Instanța de recurs constată că prin factura fiscală nr. JB3337308 din 16 septembrie 2014 Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” în calitate de furnizor a livrat Societății cu Răspundere Limitată „Normexim” în calitate de cumpărător prune în valoare de 24 000 lei, prin factura fiscală nr. JB3337309 din 16 septembrie 2014 a livrat mere proaspete în valoare de 48 000 lei, prin factura fiscală nr. JB3337861 din 24 septembrie 2014 a livrat prune în valoare de 22 321 lei, prin factura fiscală nr. JB3337862 din 24 septembrie 2014 a livrat mere în valoare de 67 368 lei, prin factura fiscală nr. JB3337875 din 06 octombrie 2014 a livrat prune în valoare de 45 468 lei, prin factura fiscală nr. JB3337874 din 09 octombrie 2014 a livrat mere și prune în valoare de 82 464 lei, prin factura fiscală nr. JB33379880 din 03 noiembrie 2014 a livrat mere proaspete în valoare de 63 000 lei, în total a livrat marfă în sumă de 352 621 lei.

Respectiv, reclamantul a invocat că natura obligației reiese din livrarea mărfii prestată în baza facturilor fiscale, care au creat obligații reciproce și interdependente, părțile având drepturi și obligații, adică vânzătorul de a preda marfa, iar cumpărătorul de a achita costul echivalentului acesteia.

Instanța de recurs atestă că la adoptarea actului de dispoziție, instanța de apel urma să efectueze o analiză amplă a suportului probator prezent la materialele cauzei, raportându-l la normele de drept ce guvernează raportul litigios, pentru a constata circumstanțele importante ale pricinii inclusiv temeiurilor și pretențiilor care au generat apariția litigiului.

Or, instanța de apel pe linia cercetării temeiniciei hotărârii apelate, are sarcina de a verifica dacă faptele și împrejurările reținute prin hotărârea atacată reprezintă adevărul material, complet și cert întemeiat. Pentru a putea efectua acest control, în apel, este necesar a se cunoaște care a fost starea de fapt reținută de instanță.

În conformitate cu prevederile art. 373 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Art. 117 alin. (1) Cod de procedură civilă statuează că probe în cauze civile sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei.

Potrivit art.118 alin.(1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Colegiul constată că în speță, înscrisurile prezentate și anume facturile fiscale stau la baza argumentelor reclamantului întru confirmarea poziției sale precum că între părți au existat relații de vânzare-cumpărare.

Conform art.93 alin.(16) din Codul fiscal *factură fiscală* – este formular tipizat de document primar cu regim special, pe suport de hârtie sau în formă electronică, prezentat cumpărătorului (beneficiarului) la livrare de mărfuri, servicii.

Așadar, reieșind din noțiunea facturii fiscale se constată că facturile fiscale se eliberează în cazul existenței relațiilor de vânzare-cumpărare.

Prin urmare, concluzia instanței de apel precum că facturile fiscale nu dau temei de a afirma cu certitudine că între părți au avut loc relații de vânzare-cumpărare, deoarece aceleași facturi fiscale pot servi ca dovadă unui împrumut, însă în acest sens reclamantul nu a prezentat probe, este pripită și neanalizată corect.

Or, faptul că atât în cererea de chemare în judecată cât și în somația înaintată pârâtului, reclamantul a invocat că între părți au existat relații de împrumut, nu se constată că situație de fapt poate fi încadrată în prevederile art. 871 din Codul civil.

Faptul că acțiunea a fost confuz formulată, nefiind indicată cu certitudine fapta, instanța, în baza rolului dirigitor prevăzut de art.9 din Codul de procedură civilă, trebuia să manifeste rol activ în vederea clarificării situației de fapt, reieșind din temeiul de drept al acțiunii și probele anexate la materialele dosarului.

Cu atât mai mult, că atât în cererea de chemare în judecată cât și pe parcursul judecării cauzei reclamantul și-a întemeiat acțiunea de drept în baza prevederilor art. 512-575 din Codul civil, norme care reglementează raporturile obligaționale dintre un creditor și debitor.

Art 25 alin.(1) din Codul de procedură civilă reglementează că instanța trebuie să cerceteze direct și nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților și intervenienților, depozițiile martorilor, concluziile expertului, consultațiile și explicațiile specialistului, să ia cunoștință de înscrisuri, să cerceteze probele materiale, să audieze înregistrările audio și să vizioneze înregistrările video, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate și al probelor cercetate și verificate în ședință de judecată.

Așadar, la examinarea în fond a cauzei, în urma dezbaterilor judiciare instanța de apel urma să de o calificarea juridică conformă prevederilor legale aplicabile speței.

Or, instanța are obligația să dea ea însăși calificarea corectă cererii ce i-a fost adresată, chiar dacă partea a indicat un raport juridic greșit, fiind legată exclusiv de starea de fapt indicată de către parte.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența sa, a statuat că art.6 implică mai ales sarcina instanței de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor și argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța, în cauza *Albina vs România* din 28 aprilie 2005,

În cauza *Mitrofan vs Republica Moldova*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a menționat că omisiunea instanțelor naționale de a furniza un răspuns la argumentele reclamantului sunt în conflict cu obligația de a examina fiecare argument invocat într-un apel.

Un alt moment important în vederea asigurării unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 din Convenție Europeană a Drepturilor Omului constă în elucidarea deplină ale circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea pricinii de către instanțele de judecată.

Prin urmare, responsabilitatea de a determina elementele de fapt rezultate din aprecierea probelor revine în primul rând instanțelor inferioare.

Totuși, în situația în care acțiunile sus enumerate pot aduce atingere drepturilor procedurale ale ambilor părți, care sunt egale prin prisma art. 26 din Codul de procedură civilă și pentru a preveni unele erori care ar putea duce la o soluționare greșită a cauzei, instanța se poate pronunța asupra aspectelor procedurale care sunt necesare de a fi efectuate la rejudecarea cauzei.

În acest sens, instanța de recurs reiterează că examinând acțiunea înaintată de Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”, instanța de apel, ca instanță investită cu judecarea fondului nu a dat nici un răspuns vizavi de argumentele invocate de reclamant precum că între părți a existat raporturi obligaționale.

Colegiul consideră relevante argumentele recurentului precum că instanța de apel a dat o apreciere arbitrară probelor și o încadrare greșită în dispozițiile normelor de drept material.

Totodată, instanța de recurs menționează că nu poate exercita controlul judiciar asupra hotărârii pronunțate, iar analizarea, direct în faza recursului, a motivelor ar duce la privarea părții de un grad de jurisdicție și implicit la încălcarea principiului "non omisso medio", ceea ce este inadmisibil.

Ne pronunțarea asupra fondului cererii ca urmare a greșitei încadrări juridice a acesteia, nu poate fi suplinită în instanța de recurs, ci, în temeiul art.445 alin.(1) lit. b)

Cod procedură civilă, va atrage casarea deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate de a supune aprecierii pretențiile reclamantului în raport cu argumentele, probele și normele de drept aplicabile speței, nu doar prin prisma poziției unei singure părți.

Astfel, din considerentele menționate eroarea judecătorească nu poate fi corectată de către instanța de recurs, și astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1), lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de avocatul Odobescu Ghenadie în interesele Societății cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct”.

Se casează decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, adoptată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Vremgal-Fruct” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Normexim”, Pșenița Marcel cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată, cu restituirea pricinii pentru rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Visternicean

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari